

Wonen in sloppen, keten en grachtenpanden in de 19^e eeuw, als dijkwerker of dienstbode.

Jan en Maria Jutte.

Schoonvader en echtgenote van Johannes Bartholomeus (Jan) de Ruijter.

Kathuijzers Kerk-hof.

der TEEKENS.

Aantal	1344
	1178
	195
	18
	43
	5
	5
Brand Ennemers zijn	13
water in de Grachten	13
is Lang 603 Roeden	
Morgen 91. Roeden	

Gijters Straat

WYK

49

Angeliers Gr.

AANWYSING en BENAMING der STRAAT

KEIZERS GRAGT Ooft Zyde.	16. Schermakers G.	BAAN GRAGT.	56. Nieuwe Buurts G.	70. Boumans Gang.	90. Speldemakers G.
1. Vlotvoerters Gang.	17. Fortuïne Gang.	39. Wijde Gang.	57. Hondinde Pot G.	80. Duijffes Gang.	1. 2. Speldemak. G.
West Zyde.	18. driekloorschore G.		58. Bataviërs Gang.	Noord Zyde.	2. Stal Gang.
2. Keizers Hofje.	19. Mariekiere G.	GOUDS BLOEM STRAAT.	59. Bakkers Gang.		3. Paarde Gang.
3. Zagers Gang.	20. Grutters Gang.	Zuyd Zyde.	60. Buijnenis Gang.	81. Blaauw-Bijle G.	4. Groene Lieste G.
4. Pakhuis Gang.	21. Liere Gang.		61. Zimons Gang.	82. Zalmvangers G.	5. Hoefijzers G.
5. Lange Gang.	22. Eendragt's Gang.		62. Kruijs Gang.	83. Vosfen Gang.	6. Grutters Gang.
PRINSE GRAGT	23. Onthuyfers Hofje.		63. Koois Gang.	84. Vlugt Gang.	7. Sleepers Gang.
6. Blinde Gang.	24. Roo Naane Gang.		64. Kolle Gang.	85. Wonderkerks G.	8. Visfers Gang.
	25. Mezelvaars Gang.		65. Zalm Gang.	86. Maane Gang.	9. Lynbaans G.
	26. Ouwre Slippers G.		66. Koole Gang.	87. Hoegemans G.	10. Toorentjes Gang.
	27. Goudsbloeme G.		67. St. Jacobs Poort.	88. Kusters Gang.	
LINDE GRAGT	28. St. Jacobs Poort.		68. Prins Liefhebbers G.	89. Vis Gang.	BAAN GRAGT.
Noord Zyde.	29. Zuikerbakkers G.		69. Eokke Gang.	90. Toormans G.	
7. Willems Gang.	30. Blakkiesmakers G.		70. Koperstagers G.	91. Leenas Gang.	11. Kuijpers Gang.
8. Schuitemakers G.	31. Pieterfoerds G.		71. Meerminne G.	92. Heh Gang.	12. Suikerbakkers G.
9. Medenblikker G.	32. Jonas Gang.		72. Nieu Boere G.	93. Blomme Gang.	13. St. Anna Gang.
10. Kuijpers Gang.	33. Witte Kruijs G.		73. Blokemakers G.	94. Pieters Gang.	
11. Goude roets G.	34. Malsmeender G.		74. Smits Gang.	95. Laan Gang.	GOUDS BLOEM GRAGT.
12. Witte Koetz G.	35. Salomons Geroets G.		75. St. Pieters Gang.	96. Zagers Gang.	
13. Roose Gang.	36. Ruijters Gang.		76. Kabre Gang.	97. Klompe Gang.	14. Beere Gang.
14. Valwaters G.	37. Zwaane Gang.		77. Pijpbranders G.	98. Vijfhoeke G.	15. Mooriane Gang.
15. Jordane Gang.	38. Nijzelaars Gang.		78. Nagtegaals Gang.	99. Osfies Gang.	16. Nieuw Kinder G.

Inleiding.

Een betovergrootvader van mijn vaderskant, Jan de Ruijterⁱ uit Amsterdam, leefde in de 19^e eeuw. Over deze Jan heb ik eerder twee korte verhalen geschreven. "Naam uit het verleden. Jan de Ruijter". Jan trouwde met Maria Jutte die dienstbode was. Mijn vader Cor zaliger en ik begonnen in 1988 met genealogisch onderzoek en ontdekte dat haar vader uit het Duitse Keizerrijk kwam. We wisten waar Maria geboren was en dat zij als dienstbode in Amsterdam werkte. Ik ben verder gaan zoeken in de archieven van het Stadsarchief Amsterdam en vroegere gemeentes in Noord- en Zuid Holland. Ook raadpleegde ik Kirchenbücher uit Nedersachsen (Duitsland). Voor het spoor naar Maria's vader in Duitsland ben ik op het spoor gezet door de genealogische website van Sjef Jetten uit Gulpen.

In de speurtocht naar Maria en haar vader kwam ik veel namen en data tegen die ik niet kon plaatsen. Uiteindelijk kwam ik toch uit de puzzel, veroorzaakt doordat ook ambtenaren in de 19^e eeuw veel schrijffouten maakten en het voor de vader van Maria blijkbaar niet eenvoudig was alle namen van kinderen en bijbehorende geboortedata te onthouden.

Mijn verhaal heeft een chronologisch opbouw. Het begint echter met de geboorteangifte van Maria. Zoals in meerdere verhalen die ik schrijf over de familiegeschiedenis kom je vaker "we" tegen in de tekst. Met "we" heb ik het dan over mijn vader en mijzelf.

Gouda, zaterdag 5 juni 1841.

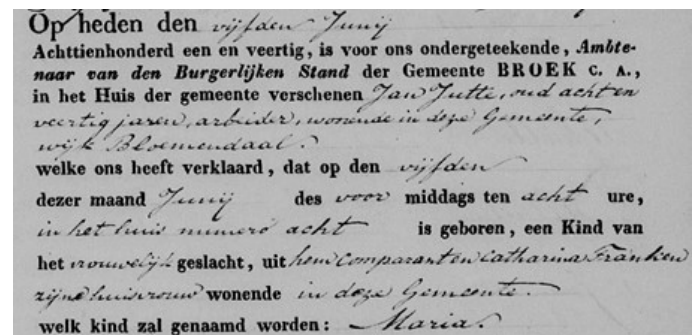
Op de Markt in Gouda loopt Jan Jutte langs het historische stadhuis naar het Herthuys dat vanaf de voorkant gezien aan de linkerkant op de Markt staat. Het Herthuys is een logement uit 1572 waar de gemeente Broek c.a. een kamer huurt als "Huis der gemeente". Jan komt er zijn zevende kind, Maria, aangeven dat dezelfde ochtend om acht uur geboren is "in het huis numero acht" in de wijk Bloemendaal.

Afb. 1. Herthuys en stadhuis Gouda c.a. 1840 naar een aquarel van D.J. van Vreumingen.

Bron: Beeldbank Streekarchief Midden Holland Gouda.

Moeder Catharina ligt dan nog thuis in het kraambed.

Afb. 2. Geboorteakte van Maria Jutte.

Maria is één van mijn acht betovergrootmoeders, de moeder van mijn overgrootvader Nelis de Ruijterⁱⁱ. Dat stadshuis en het Herthuys staan nog steeds op de Markt in Gouda. Het uiterlijk en bestemming van het Herthuys is ondertussen behoorlijk veranderd. Nu is er detailhandel op de begane grond en boven zijn er appartementen in gemaakt.

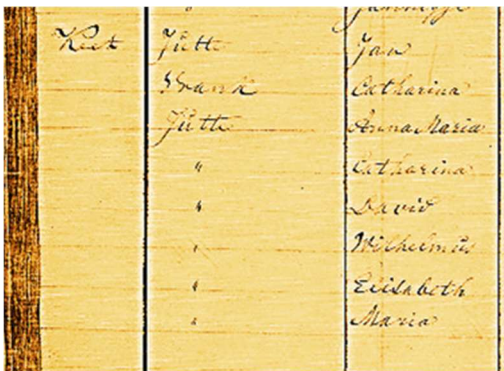
Afb.3. Herthuys (rood dak) september 2024. Eigen foto.

Broek c.a. in de negentiende eeuw.

In 1816 werd er een nieuwe gemeente, Broek, Thuil en 't Weegje gevormd. Deze gemeente lag noordelijk rondom Gouda. Ook Bloemendaal en Broekhuizen behoorden tot deze gemeente die bestaan heeft tot 1870. Daarna ging de gemeente op in Waddinxveen. De gemeente werd vaak aangeduid als Broek c.a. (cum annexis). Dat cum annexis betekent: met wat erbij hoort. Bloemendaal werd in 1964 onderdeel van Gouda. Maria is dan ook geboren in wat nu de wijk Bloemendaal in Gouda is.

Broek c.a. mei 1839.

Volgens het bevolkingsregister van Broek c.a. vestigt Jan, die arbeider is zich met zijn vrouw "Catharina Vrank", in werkelijkheid heet ze Franken, en kinderen in mei 1839 vanuit Amsterdam in de gemeente. Volgens het bevolkingsregister wonen ze in een "Keet". Zo'n keet is een mobiel onderkomen waar arbeiders, soms met hun hele gezin tijdelijk wonen. Op 15 september 1842 vertrekken ze daar weer.

Afb. 4. In Broek c.a. woont het gezin volgens het bevolkingsregister in een keet.

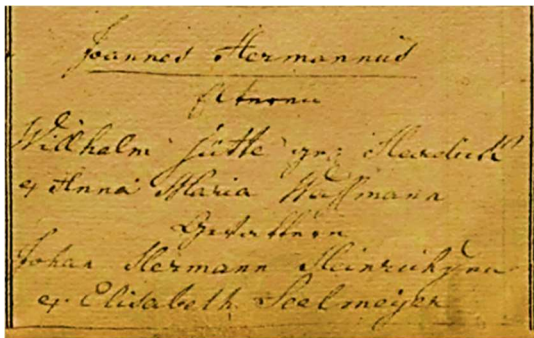
Zo'n 17 maanden voor de geboorte van Maria, in november 1839, is het zesde kindje van Jan en Catharina, Anna Maria Elisabeth, in Bloemendaal geboren. In haar geboorteakte is vermeld dat de keet staat "op het kanaal". Al is niet duidelijk welk kanaal bedoeld wordt.

Anna Maria Elisabeth wordt niet oud en in februari 1842 komt Jan in het Huis der gemeente het overlijden van haar aangeven. Opvallend aan de twee geboorteaktes en de overlijdensakte uit de gemeente Broek c.a. is dat vermeld wordt dat Jan "ongeoefend is in het schrijven"; hij zet dan ook geen handtekening.

Neuenkirchen im Hülßen, maandag 6 maart 1797. 42 jaar voor de geboorte van Maria.

In de Laurentiuskerke in Neuenkirchen im Hülßen nabij Osnabrück in Nedersachsen (Pruisen) wordt in het doopboek de doop van Joannes Hermannus Jütte ingeschreven. Ook de geboortedatum staat erbij: 4 maart, zaterdag dus. Joannes Hermannus is de Jan in dit verhaal. In Nederland is Jan zijn roepnaam. Als vader en moeder staan Wilhelm Jütte en Anna Maria Wassmann vermeld. Door onderzoek in de "Kirchenbücher" is duidelijk geworden dat zijn moeder eigenlijk Anna Maria Wassmuth heet. Vader Wilhelm heeft twee voornamen: Joannes en Wilhelm en blijkt de achternaam Jütte te hebben aangenomen na het huwelijk met Anna Maria. Haar overleden eerste man heette met zijn achternaam Jütte..... De eigenlijke achternaam van Joannes Wilhelm blijkt Hardiek te zijn. Bij alle dopen van kinderen van Joannes Wilhelm en Anna Maria staat erbij geschreven dat hij voorheen Hardiek heette. Die oudgrootvaderⁱⁱⁱ van mij is dus Joannes Wilhelm Hardiek die de naam Jütte aangenomen heeft.

Bij zijn geboorte heeft Jan twee halfzusjes uit het eerste huwelijk van zijn moeder Anna Maria met Joannes Hermannus Jütte. Die meneer Jütte is op 47 jarige leeftijd in 1784 begraven in Neuenkirchen im Hülsen. Tijdens het huwelijk van Jans moeder met vader Joannes Wilhelm Hardiek zijn er nog drie zusjes en twee broertje geboren. Jan is dus de jongste in het gezin waarvan het oudste halfzusje al bijna 17 jaar is bij Jans geboorte.

Afb. 5. Doop Joannes Hermanus Jütte, u met umlaut, 6 maart 1797.

Neuenkirchen im Hülsen

De geboorteplaats van Jan Jütte wordt in de twaalfde eeuw voor het eerst genoemd. Het ligt aan de rand van wat "de Gehn" genoemd wordt. Een beboste heuvel van zo'n 100 meter hoog en enkele kilometers lang. Er werden stenen uitgehaald om te gebruiken in de bebouwing en bestrating van het dorp. Het dorp is rondom de oude kerk gebouwd waar Jan gedoopt is en zijn ouders getrouwd zijn. Dat kerkgebouw is echter eind 19^e eeuw na de bouw van een nieuwe kerk afgebroken.

Afb 6. De oude Laurentiuskirche waar Jan gedoopt is. Bron: NOZ.de

De toevoeging "im Hülsen" wordt gebruikt omdat bij het dorp veel hulst voorkomt of -kwam (Hülsen). Toeval? De schrijver dezes woont in Hulsberg, ook vernoemd naar het veel voorkomen van Hulst in het verleden.

Neuenkirchen im Hülsen, zondag 17 januari 1819. Bijna 22 jaar na Jans doop.

Tegenwoordig gebeurt het niet meer, maar Jans vader wordt op zondag begraven in de Laurentiusparochie. Twee dagen eerder op vrijdag is hij gestorven. Jan is dan 21 jaar oud. Zijn moeder is een jaar eerder overleden. Of Jan bij de begrafenis van zijn ouders aanwezig is, is onbekend. Het eerste spoor van Jan wordt zo'n 11 jaar na de begrafenis van zijn vader teruggevonden in ..... Amsterdam, zo'n 230 kilometer ten westen van zijn geboortedorp.

Amsterdam, donderdag 1 april 1830.

Op het gemeentehuis van Amsterdam aan de Oudezijds Voorburgwal in het Prinsenhof, geeft Jan het eerste kindje van hem en Catharina Franken aan: Anna Maria, vernoemd naar de moeder van Jan. Jan en Catharina zijn nog niet getrouwd. Nogal ongebruikelijk in die tijd. Catharina woont, waarschijnlijk bij haar ouders, in de Vinkenstraat op nummer 3. In 1875 hernummerd naar nummer 8. De Vinkenstraat is een smalle straat waar veel arme werklui wonen. Vaak woont en slaapt het hele gezin op één kamer. Jan heeft als beroep werkman. Wat hij precies voor werk doet staat er niet bij. Vinkenstraat 3, later dus nr. 8, is in de 20e eeuw gesloopt. Er zijn nog wel tekeningen en foto's van.

Afb. 7. Vinkenstraat 2-8, op de hoek met de Korte Prinsengracht ca. 1914. Het derde huis met klokgevel is nr. 8.
Bron: beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Woensdag 6 februari 1833. Jan en Catharina trouwen.

Wat Jan voor werkman was, is een jaar voor hun huwelijk opgeschreven bij de geboorte van hun tweede dochtertje Catharina: dijkwerker. Een fysiek zwaar beroep in die tijd. Veel sjouwen, en werken met de schop. Rond Amsterdam was voldoende water dat met dijken beschermd moest worden. Catharina is ondertussen, waarschijnlijk met haar ouders, verhuisd naar de Grote Wittenburgerstraat op het eiland Wittenburg in het IJ. Verhuizen is iets wat ze hun hele leven blijven doen. Op de vernoemde woensdag trouwen Catharina en Jan in Amsterdam. Een citaat uit de huwelijksakte dat gaat over de kinderen Anna Maria en Catharina: *“welke kinderen de aanstaande Echtgenooten verklaarden bij elkander verwekt te hebben en bij deze te Erkennen en Wettigen”*. Jan heeft er echter nooit een geheim van gemaakt dat hij de vader van de twee meisjes is. Hij is ze zelf als vader gaan aangeven. Vlak voor de bruiloft woont

Catharina ondertussen met haar ouders in de Foeliedwarsstraat en werkt ze als dienstbode. Oma en opa Franken zullen wel voor de kinderen zorgen. Jan woont in de Grote Kattenburgerstraat en Catharina komt na het huwelijk met de kinderen bij hem wonen.

Catharina is dan al weer vijf maanden zwanger van zoontje David dat in mei wordt geboren. David is vernoemd naar de vader van Catharina: metselaar David Franken. Die David is met zijn vrouw Margaretha Siek^{iv}, beiden afkomstig uit het Duitse Keizerrijk, ook aanwezig bij de bruiloft. Davids handtekening staat fier onder de huwelijksakte. Catharina en Jan wonen bij Davids geboorte nog steeds in de Grote Kattenburgerstraat.

In de geboorteakte van zoontje David staat als beroep van Jan *“modderman”* vermeld. Iets anders dan dijkwerker, maar werken met de schop is overeenkomstig. Een modderman is iemand die sloten, vaarten en grachten uitbaggelt, of uitgraaft. Als dochter Anna Maria 21 jaar later in het Binnengasthuis wordt opgenomen, wordt als beroep van haar vader Jan *“Baggerman”* vermeld.

Afb. 8. Het graven van een kanaal 19^e eeuw. Bron: nijbeets.info (uitgraven van het Polderhoofd kanaal).

Maandag 22 februari 1836. Weg uit Amsterdam.

Jan werkt verder weg van huis, hij neemt

zijn gezin mee en werkt in het dan nog kleine Nieuwerkerk aan den IJssel in Zuid Holland onder de rook van Rotterdam. Hij doet die dag aangifte van de geboorte van zijn tweede zoon Wilhelmus. Ze hebben hem vernoemd naar Jans vader die Jan kende als Wilhelm. Wilhelmus is de zaterdag ervoor geboren. Volgens de geboorteakte is het hoofdverblijf van het gezin in Amsterdam. Waar in Amsterdam staat er niet bij.

Twee jaar later wordt dochter Margaretha, vernoemd naar Catharina's moeder geboren. Jan werkt en woont dan met zijn gezin nog steeds "tijdelijk" in Nieuwerkerk aan den IJssel.

Zaterdag 2 september 1837. Op en neer naar Nieuweveen.

Jan is "des voormiddags ten elfure" in Nieuweveen bij de burgemeester om aangifte te doen van het overlijden van zijn bijna negen jaar oudere broer Hendrik^v. Hendrik kwam ook naar Nederland en werkte in Nieuweveen als arbeider. Hij is de dag ervoor om zeven uur in de ochtend overleden. Een zwager van Hendrik, Joseph Busman, is de tweede aangever. Die Joseph woont in "Nykerk in Hulzen". Waarschijnlijk is Neuenkirchen im Hülsen bedoeld, maar dat kende de ambtenaar van de burgerlijke stand waarschijnlijk niet. Opmerkelijk is dat Jan en Joseph de dag na het overlijden al in Nieuweveen kunnen zijn. Er bestaat geen telefoon en geen gemotoriseerd vervoer. Nieuweveen ligt toch zeker zes uur lopen vanaf Kontenoord bij Nieuwerkerk aan den IJssel waar Jan dan woont. Nieuweveen ligt halverwege tussen Kontenoord en Amsterdam. Wellicht woont die Joseph ook in de buurt, maar daarover is niets te vinden. Joseph is waarschijnlijk getrouwd met Elisabeth Jütte, de oudste volle zus van Jan.

Zouden Catharina en de kinderen ook in Kontenoord wonen?

Het gezin verhuist zo'n 15 kilometer verderop, iets ten oosten van Gouda en komt terecht in Stein. Het Land van Stein ligt evenals Nieuwerkerk aan den IJssel aan de noordelijke kant van de Hollandse IJssel.

Afb. 9. Het landschap in 2024 tussen het vroegere Bloemendaal en het land van Stein ten noorden van de Hollandse IJssel. Eigen foto.

Dinsdag 30 april 1839. Verdriet.

Dat het gezin in Stein woont, blijkt uit de overlijdensakte van het dochtertje Margaretha. Jan gaat op de laatste dag van de voorjaarsmaand april met een andere arbeider bij de burgemeester haar overlijden aangeven. Ze is maar één jaar en drie maanden oud geworden. Opmerkelijk is dat Margaretha in de overlijdensakteakte "Catharina" genoemd wordt, maar verschrijvingen komen veel voor in die tijd. Wellicht weet Jan het ook niet allemaal goed te vertellen.

Afb.10. De (woon)plaatsen van Jan en Catharina nabij de Hollandse IJssel. Donkergron Nieuwerkerk aan den IJssel (1836). Lichtgroen: Kontenoord (1837). - Licht blauw: Stein (tot in 1839). Geel: Bloemendaal (gemeente Broek c.a. vanaf 1839).- Rood: Gouda (Huis der gemeente Broek c.a.).
Bron: Topotijdreis 1850.

Vrijdag 1 oktober 1843. Weer verhuizen.

Nadat Jan en Catharina vanaf 1839 in de polder Bloemendaal in Broek c.a. nabij

Gouda gewoond hebben, verkast het gezin naar Houtrijk en Polanen. Dat heet tegenwoordig Halfweg en ligt tussen Amsterdam en Haarlem in Noord Holland. Jan werkt nu in Houtrijk als arbeider aan de Batterij. De Batterij^{vi} is in de negentiende eeuw een verdedigingswerk dat uit aarden wallen bestaat. Het ligt in die tijd tussen het IJ en het toenmalige Spieringmeer. Er loopt ter plaatse tussen de twee wateren een smalle weg naar Amsterdam. Tegenwoordig zijn deze wateren allemaal ingepolderd.

Afb. 11. De batterij (rode stip) lag tussen het IJ en het toenmalige Spieringmeer. Links op de kaart ligt Haarlem en rechts Amsterdam. Bron: Topotijdreis 1842.

Jan en Catharina wonen opnieuw met hun kinderen “in eene keet”, nu “onder” Houtrijk. Daar wordt op 1 oktober hun laatste dochttertje, Theodora, geboren.

Dinsdag 30 juni 1846. Nog noordelijker.

Het gezin van Jan en Catharina verblijft op het toenmalige eiland Wieringen, helemaal in het noordoosten van Noord Holland. Jan vindt daar werk. Tegenwoordig maakt Wieringen door inpoldering deel uit van het vaste land van Noord Holland. Er wordt ingepolderd en waarschijnlijk verricht Jan zwaar werk aan een van de dijkdelen. Deze dinsdag geeft Jan op het gemeentehuis van Wieringen in Hippolytushoef het overlijden aan van zoontje Jan Hendrik. Dat zoontje is twee maanden eerder geboren is in de polder Wieringerwaard. Het werk van Jan is blijkbaar seizoenswerk want zowel in Wieringerwaard als in Wieringen wordt in de aktes van de burgerlijke stand wederom

vermeld dat ze in Amsterdam wonen.

Afb. 12. De kop van Noord Holland met de Wieringerwaard en Wieringen in 1845. Bron: Topotijdreis.

Later in 1846. Amsterdam.

Volgens het bevolkingsregister van Amsterdam komt het gezin in de loop van 1846 weer terug in Amsterdam. Ze komen terecht in de Jordaan.

De Jordaan.

De Jordaan is ontstaan in de eerste helft van de 17^e eeuw als stadsuitbreiding buiten de toenmalige stadsmuren van Amsterdam. De wijk ligt tegen de Prinsengracht aan met aan de overkant de Westertoren. Het stratenplan lijkt wel een plattegrond van de Hollandse polders. Dit komt omdat de huizen langs bestaande sloten in de weilanden gebouwd werden. Sommige sloten werden dichtgegooid, anderen werden verbreed tot grachten. Weggetjes werden rechtgetrokken. De Jordaan was een echte volksbuurt. In de negentiende eeuw raakte de Jordaan in verval en woonde er een kwart van de Amsterdamse bevolking. Tussen de huizen aan de straten lagen veel gangen. Oorspronkelijk waren die gangen bedoeld om achterom bij de huizen te komen bij moestuinen, boomgaarden of werkplaatsen. Naarmate er meer mensen kwamen wonen in de Jordaan werden deze gangen volgebouwd met druk bewoonde woninkjes die veelal

vervielen tot krotten. De gangen waren doodlopend en de ingang was vaker niet breder dan een meter.

Jan en Catharina betrekken een woning of kamer aan de Goudsbloemgracht. Met zekerheid een heel klein huurwoningje met waarschijnlijk maar één vochtige en tochtige kamer voor het hele gezin. Waar de emmer met ontlasting staat, kun je je afvragen. Ze wonen niet aan de Goudsbloemgracht zelf, maar in één van de gangen tussen de huizen aan de gracht. De Goudsbloemgracht is in die tijd een straat met een gracht die loopt van de Brouwersgracht naar de Lijnbaansgracht. De gracht zelf is een open riool en de hygiënische omstandigheden zijn erbarmelijk.

Afb. 13. Goudsbloemgracht ca. 1850. Willem Hekking. Bron: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Er zijn in de Goudsbloemgracht bijna 50 gangen met vochtige en benauwde krotten tussen de huizen. Jan en Catharina wonen in de Lobbetjesgang op nummer 2. Jan heeft ondertussen het ene zware beroep verwisseld voor een ander want hij is sjouwer geworden.

Vrijdag 19 februari 1847. Jans einde.

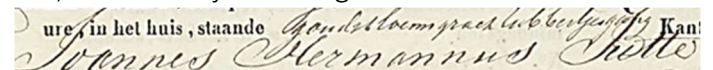
Jan verricht zijn hele leven zwaar werk; modderman, baggerman, dijkwerker, sjouwer. Hij leeft niet bepaald in comfortabele omstandigheden, evenals

vele andere arbeiders in de eerste helft van de 19e eeuw.

Afb. 14. Wijdegang, twee gangen van de Lobbetjesgang verwijderd ca. 1910. Bron: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Op deze dag is het al klaar met Jan en sterft hij in één van de sloppen in de Lobbetjesgang aan de Goudsbloemgracht, 49 jaar oud. Je kunt je voorstellen dat hij bezweken is aan de armoedige levensomstandigheden in combinatie met zijn lichaam slopende werk. Jans overlijden wordt een dag later aangegeven door twee collega sjouwers, Hendrik van achtentwintig en "gebuur" (buurman) van Jan, Derk van vijftwintig.

Afb. 15. Uitsnede uit de overlijdensakte van Jan Jutte met vermelding "in het huis, staande Goudsbloemgracht Lobbetjesgang"..

Of Jan vanuit een kerk begraven is? En waar hij begraven is? Er is nog voldoende uit te zoeken.

Nog geen maand later op zaterdag 30 maart overlijdt ook zoontje David daar aan de Goudsbloemgracht, 13 jaar oud. Een sjouwer en een kolenwerker, uit de buurt geven zijn dood aan bij de gemeente. De Goudsbloemgracht wordt vijf jaar na het overlijden van Jan gedempt en omgedoopt tot Willemstraat, vernoemd naar Koning Willem 1.

Afb. 16. In de Willemstraat is de plaats van de gesloopte Lobbetjesgang aangegeven. Daar waar Jan stierf.
Bron: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Amsterdam 23 december 1852, bijna acht jaar later.

Hoe lang Catharina met haar kinderen in de Jordaan blijft wonen is onbekend. In het dan nieuw ingevoerde Amsterdamse bevolkingsregister kom je Catharina met haar kinderen opnieuw tegen in een gang, maar nu op het eiland Rapenburg. Ze wonen in de Kerkgang aan de Foeliedwarsstraat. In de Foeliedwarsstraat woonde Catharina ook voor haar huwelijk bij haar ouders. Catharina heeft werk als werkster gevonden en Anna Maria, de oudste dochter die in het bevolkingsregister Johanna genoemd wordt is ergens dienstbode, maar komt wel thuis slapen.

Straat of Graelt		Foeliedwarsstraat. Kerkgang.		Huis N ^o .	
Stankel	Catharina	geb. 1811	Amsterdam	1182	1852
Julle	Melina	geb. 1811	Amsterdam	1183	1852
"	Johanna	geb. 1811	Amsterdam	1184	1852
"	Catharina	geb. 1811	Amsterdam	1185	1852
"	Veronica	geb. 1811	Amsterdam	1186	1852
"	Catharina	geb. 1811	Amsterdam	1187	1852
"	Veronica	geb. 1811	Amsterdam	1188	1852

Afb. 17. Uitsnede uit het bevolkingsregister met de woning aan de Kerkgang in de Foeliedwarsstraat.

Wanneer ze precies in de Kerkgang komen wonen weten we niet, maar twee dagen voor kerstmis 1852 verhuizen ze naar een andere gang in de zelfde straat: de Nauwegang. Waarschijnlijk van het ene naar het andere slop.

Opmerkelijk is dat er van de geboortedata in het bevolkingsregister vrijwel niets klopt. Dat is overigens al begonnen in het bevolkingsregister van Broek c.a. Het lijkt

erop dat Jan de geboortedata zelf heeft verteld en dat hij het zelf ook niet zo goed wist. De geboortedatum van Maria, mijn betovergrootmoeder klopt nog wel in het bevolkingsregister van Broek c.a., maar daar is ze zelf geboren en is een geboorteakte opgemaakt. In het bevolkingsregister van Amsterdam is ze plotseling een jaar ouder en wordt ze Catharina genoemd. Haar zus Catharina heet nu Catharina Maria. Catharina (Maria) heeft ondertussen in juni 1852 een dochtertje gekregen en is nu ongehuwde moeder. Catharina blijft in de Kerkgang met haar kinderen en kleinkind vijf jaar, tot haar dood in december 1857 wonen. Na Catharina's overlijden vertrekken de kinderen uit het woninkje aan de Nauwegang.

Mei 1857. Dienstbode.

Maria is de laatste die de woning of kamer verlaat. Ze wordt in mei 1857 dienstbode bij (klassiek) muzikant Orest Praeger die aan de Amstel woont. Maria's moeder was overigens ook dienstbode voor haar huwelijk. Maria is bij haar eerste betrekking nog geen 16 jaar oud. In het bevolkingsregister krijgt ze wel haar eigen naam, Maria terug, maar de verkeerde geboortedatum blijft haar bij alle dienstbetrekkingen achtervolgen. Daar heeft zij geen last van, maar het heeft mij enige tijd gekost voor ik waterdicht kon zeggen dat deze Maria, de dochter van Jan en Catharina, geboren in Bloemendaal gemeente Broek c.a. is. Maria's dienstbetrekkingen duren nooit heel lang; van een maand of twee tot bijna een jaar. In het Amsterdamse bevolkingsregister zijn haar dienstbetrekkingen tot haar huwelijk met Jan de Ruijter redelijk goed te volgen. Dat

komt omdat zowel het adres waar ze vandaan kwam en het adres waar ze naar toe gaat in een buurtcode met datum vermeld staat. Ze dient bij gezinnen waarvan alleen de man een baan heeft, zoals gebruikelijk in de negentiende eeuw. Zo dient ze in het gezin van een laarzenmaker, commissionair, officier van gezondheid bij de marine, boekhandelaar, bontwerker, tapper, winkelier, koopman en een rijksambtenaar.

Als dienstbode, of-meisje ben je in die tijd zes dagen in de week beschikbaar voor het huishouden en er bestaan nog geen elektrische huishoudelijke apparaten.

Maandag 14 januari 1861. Binnengasthuis.

Maria gaat in november 1860 als dienstbode werken bij het gezin van rijksambtenaar Johannes de Dieu en zijn vrouw Jacoba Karolina van Fonderen. Het gezin woont aan de Amstel op het huidige nr. 314, op de hoek met de Achtergracht in een statig pand.

Afb. 18. In het hoge huis links diende Maria bij Johannes en Jacoba de Dieu aan de Amstel op de hoek met de Achtergracht. Bron: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

In januari 1861 gaat ze daar alweer weg. Waarom? Ze wordt ingeschreven bij haar zus Anna Maria die ondertussen getrouwd is met Franciscus Jobst. Ze wonen in de Uilenburgerstraat. Franciscus is kruier. Dat is niet bepaald een beroep waarmee je een dienstbode in huis hebt. Maria blijkt echter ziek te zijn en wel zo ernstig dat ze op 14 januari opgenomen wordt in het

Binnengasthuis. Wat ze mankeert is niet duidelijk, maar ze blijft 14 dagen in het gasthuis. Ze herstelt verder bij haar zus en gaat in maart weer aan de slag als dienstbode. Dit maal bij Commissionair David Cosman en zijn vrouw Sara Flora aan de Oudezijds Voorburgwal. Sara en David wonen in een mooi Grachtenpand op het huidige nr. 100.

Afb. 19. Oudezijds Voorburgwal L 362, nu nr. 100 (midden tussen de bomen). Ca. 1930, C.F. Jansen. Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Haar laatste dienstbetrekking, voordat ze met Jan de Ruijter trouwt is aan de Keizersgracht in wat nu nummer 10 is. Meerdere nazaten van Maria zijn ook dienstbode geworden. Onder andere haar kleindochter Marie de Ruijter, oudste dochter van Maria's oudste zoon Nelis. Marie was dus een tante van mijn vader en ik kende haar als tante Marie uit Zetten.

Afb. 20. Uitsnede van een foto met (Tante) Marie als dienstbode, Maria's oudste kleinkind. Bron: Eén van Marie's eigen fotoboeken.

Amsterdam, woensdag 2 november 1864.

Op deze herfstdag trouwt Maria voor de wet met Jan de Ruijter die smid is. Maria's schoonmoeder Joanna Bakker en behuwd schoonvader Willem Lewis^{vii}, zijn ook bij de huwelijksvoltrekking aanwezig. Willem Lewis is evenals Maria's zwager Willem Johannes de Ruijter getuige. Waar en wanneer hun huwelijk voor de kerk ingezegend is weten we nog niet.

Ze krijgen een woning aan de Hoogte Kadijk, op nummer U 555, hernummerd naar 152. Dit is een goed half uur lopen naar de Vinkenstraat waar de moeder van Jan woont. Het is een woning, of een gedeelte daarvan, van een rijtje dijkhuizen uit 1828.^{viii}

Afb. 21. Hoogte Kadijk met nummers 160-84. Het huis op de hoek zal nr. 162 zijn. Waarschijnlijk woonden ze bij de derde trappen. Foto uit 1928 (bekend als Sibbelwoningen). Bron: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Zo'n tien maanden na het huwelijk wordt op de Hoogte Kadijk mijn overgrootvader, Nelis geboren. Lang blijven Maria en Jan er niet wonen. Ze verhuizen bijna jaarlijks en zullen dan ook niet veel spullen gehad hebben. Hun tweede kind, een meisje, wordt geboren in de Bloemstraat op het huidige nummer 152 in de Jordaan. Ze krijgt de namen: Dorothea Petronella Maria. Volgens familieoverlevering word ze Door genoemd.

Vanuit de Bloemstraat heb je een prachtig uitzicht op de Westertoren aan de overkant van de Prinsengracht. Er wonen in die tijd vele gezinnen in dat huis. Wellicht hebben

ze maar een enkele kamer tot hun beschikking.

Afb.22. Het huis met de klokgevel is nr. 152. Eigen foto uit 2015.

In Amsterdam worden er nog twee dochters Johanna (Anna) en Hendrika (Rita) en een zontje Jacobus geboren voordat ze in 1875 verhuizen naar Nieuwer Amstel^{ix}. Tussendoor wordt Maria zo ziek dat ze in juni 1870 opnieuw 25 dagen in het Binnengasthuis opgenomen wordt. Wat ze mankeert is onbekend. Vraag is hoe het met de opvang en verzorging van de twee oudste kinderen gaat. Maria's schoonmoeder woont niet heel ver weg in de Vinkenstraat. Wellicht dat zij voor de kinderen zorgt.

Tussen de jaren 1876 en 1887 bevalt Maria van nog vijf kinderen: Theodorus (Doris), Wilhelmus (Willem), Maria (Marie), Hendricus (Hendrik) en Petrus (Peter). Dat betekent dat ze in 22 jaar tien kinderen op de wereld zet. Van de eerste negen kinderen is zeker dat ze volwassen worden. Best verwonderlijk voor die tijd. Van Peter hebben we nog niets in de archieven teruggevonden.

Donderdag 21 september 1893.

Amsterdam.

Het gezin komt weer terug in Amsterdam, in de wat tegenwoordig de Eerste van der

Hellstraat heet. Op nummer 66 drie hoog. In de toen nieuwbouwwijk "De Pijp". Een vrij nieuw huis uit 1882^x.

De dochters zijn allemaal al het huis uit en werken ergens als dienstbode. Maria's oudste zoon, Nelis, woont ook niet meer thuis, wel in de buurt. In het centrum van de stad.

Donderdag 13 Juni 1895. Kinderen trouwen.

Maria's dochter, Anna, gaat als eerste trouwen in Amsterdam. Vier maanden na het huwelijk, op 8 oktober, wordt Maria opgenomen in het Binnengasthuis. Tussen 2 en 16 december is ze even thuis, maar ze wordt pas op 15 februari 1896 weer ontslagen. In het patiëntenregister staat bij haar vermeld: "carcinoma". Maria wordt weer beter en komt weer naar huis.

De andere kinderen trouwen vervolgens in een gestaag tempo. In 1908 zijn op Peter na alle kinderen getrouwd. Maria en Jan, zijn indien ze toestemming moeten geven voor een huwelijk, altijd beiden aanwezig bij de wettelijke huwelijksvoltrekking. Behalve één uitzondering....

Vrijdag 2 juli 1897. Kleinkinderen.

In Wageningen bij oudste zoon Nelis wordt Maria's eerste kleinkind, Marie, geboren. Wel een eindje weg van huis. Wanneer zou oma Maria Marie voor het eerst op schoot gehad hebben?

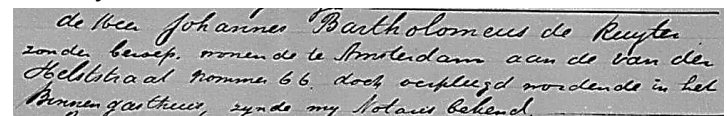
Dezelfde maand krijgt Maria haar tweede kleinkind, Hendrika van dochter Anna. Maar ook Anna en haar man Zwanik wonen een eind weg; in Rotterdam. Of Jan en Maria daar vaker met de trein naar toe geweest zijn?

Maria's eerste Amsterdamse kleinkind, Jan, komt in 1899 ter wereld. Het kleine broertje van kleindochter Marie, want zoon Nelis is ondertussen met zijn gezin terug naar Amsterdam verhuisd. De jaren erna

worden er nog 25 kleinkinderen geboren, waarvan bijna de helft in Amsterdam, in de buurt dus. Waarschijnlijk heeft oma Maria ze vaak gezien. De meeste niet Amsterdamse kleinkinderen wonen in Rotterdam en er worden ook nog twee kleinkinderen in Duitsland geboren doordat zoon Nelis daar gaat werken.

Woensdag 29 juni 1904. Weduwe.

's Middags om half twee overlijdt Maria's Jan, 70 jaar oud op het adres waar ze al meer dan tien jaar wonen. Wellicht was Jan al langer ziek. In 1903 trouwde hun minderjarige dochter Marie. Jan gaf toestemming voor het huwelijk per notariële akte terwijl Maria "voor ons tegenwoordig" is, staat te lezen in de huwelijksakte. Dat betekent dat Maria bij het huwelijk aanwezig is. Uit de notariële akte opgesteld door notaris Hendrik Wertheim van 19 juni 1903 blijkt dat Jan verpleegd wordt in het Binnengasthuis. Wat hij mankeert is niet vermeld.

*de heer Johannes Bartholomeus de Ruijter
zonde. besep. wonende te Amsterdam aan de van der
Hellstraat nummer 66. doch. overpleegd wordende in het
Binnengasthuis, zynde my Notaris bekend.*

Afb. 23. Uitsnede uit de notarisakte van 19 juni 1903.

Maria is nu alleen. Enkele kinderen en kleinkinderen wonen wel in de buurt in de stad.

Van al Maria's en Jans kleinkinderen zal de helft de komende jaren nog geboren worden. Haar broer Wilhelmus die al 13 jaar weduwnaar is en zus Theodora met haar man Johannes wonen ook in de stad. Of ze bij elkaar over de vloer komen?

Dinsdag 15 juli 1913 des voormiddags ten half twaalf ure.

Maria blaast haar laatste adem uit in de Eerste van der Hellstraat 66 drie hoog. Ze is 72 jaar oud. Twee maanden na haar sterft broer Wilhelmus. Maria is negen jaar

weduwe geweest nadat haar Jan overleden is.

Een dag later staat er een overlijdensadvertentie van Maria in de Nieuwe Haarlemse Courant. Deze is geplaatst door dochter Dorothea die getrouwd is met Gerardus Zwarter. Het is de oudste familieadvertentie van onze familie De Ruijter die ik ken.

Afb. 24. Overlijdensadvertentie voor Maria in de Nieuwe Haarlemse Courant. Maria is echter niet de 16^e, maar de 15^e overleden.

Uit de advertentie blijkt dat ze katholiek was: ze is *“voorzien van de H.H. Sacramenten der Stervenden”*. Wat het *“langdurig lijden”* inhoudt is onbekend. Wellicht is het een gevolg van de ziekte waarvoor ze eerder in het Binnengasthuis opgenomen is. We weten nog niet vanwaar en waar ze begraven is. Haar graf zal er niet meer zijn.

Februari 2025, bijna 112 jaar later.

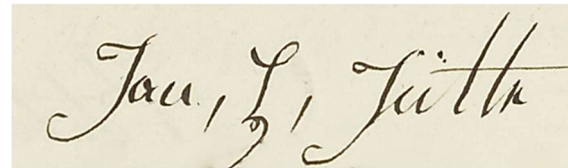
Wat is er nog tastbaar van Maria en haar vader Jan Jutte?

Er zijn helaas geen foto's of tekeningen van hen. De plaatsen waar ze gewoond hebben en waar ze gelopen hebben, zijn er nog allemaal. Veelal wel met andere bebouwing of bestemming. Er moeten dijkdelen zijn waar Jan aan mee gewerkt heeft. Alleen weten we niet precies waar

die liggen. Er zijn vele documenten waar hun naam in opgeschreven is. In doopregisters, geboorte-, huwelijks- en overlijdensaktes. Zo ook in de Nieuwe Haarlemse Courant van 16 juli 1913 waar Maria's overlijdensadvertentie in staat. Maria kon evenals haar zussen niet schrijven, ook geen krabbel zetten die enigszins op een handtekening lijkt. Veelal werd er in plaats van Maria's handtekening geschreven: *“die verklaarde niet te kunnen schrijven”*.

Niet kunnen schrijven zal te maken hebben met de vele verhuizingen en keer op keer in een andere plaats of buurt wonen. Van schoolplicht is in die tijd overigens nog geen sprake.

Van Jan zijn er vele, vaak verschillende handtekeningen. Opvallend is dat Jan altijd een umlaut blijft zetten op de letter u zoals hij die bij zijn doop heeft meegekregen.

Afb. 25. Handtekening van Jan onder de geboorteakte van dochter Theodora in 1843.

Bij de Nederlandse burgerlijke Stand en de bevolkingsregisters is de umlaut altijd weggelaten. Vandaar dat Jans kinderen waaronder Maria, *“Jutte”* heten en geen *“Jütte”*. Jan kon zijn handtekening zetten, maar of hij ook echt kon schrijven is de vraag. In Broek c.a. is bij de geboorte van Maria op de geboorteakte geschreven: *“verklarende de vader zijn naam niet te kunnen tekenen, als zijnde ongeoeffend in het schrijven”*.

Verder zijn hun namen, Jan en Maria, doorgegeven aan kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen en verder. Hun namen leven voort.

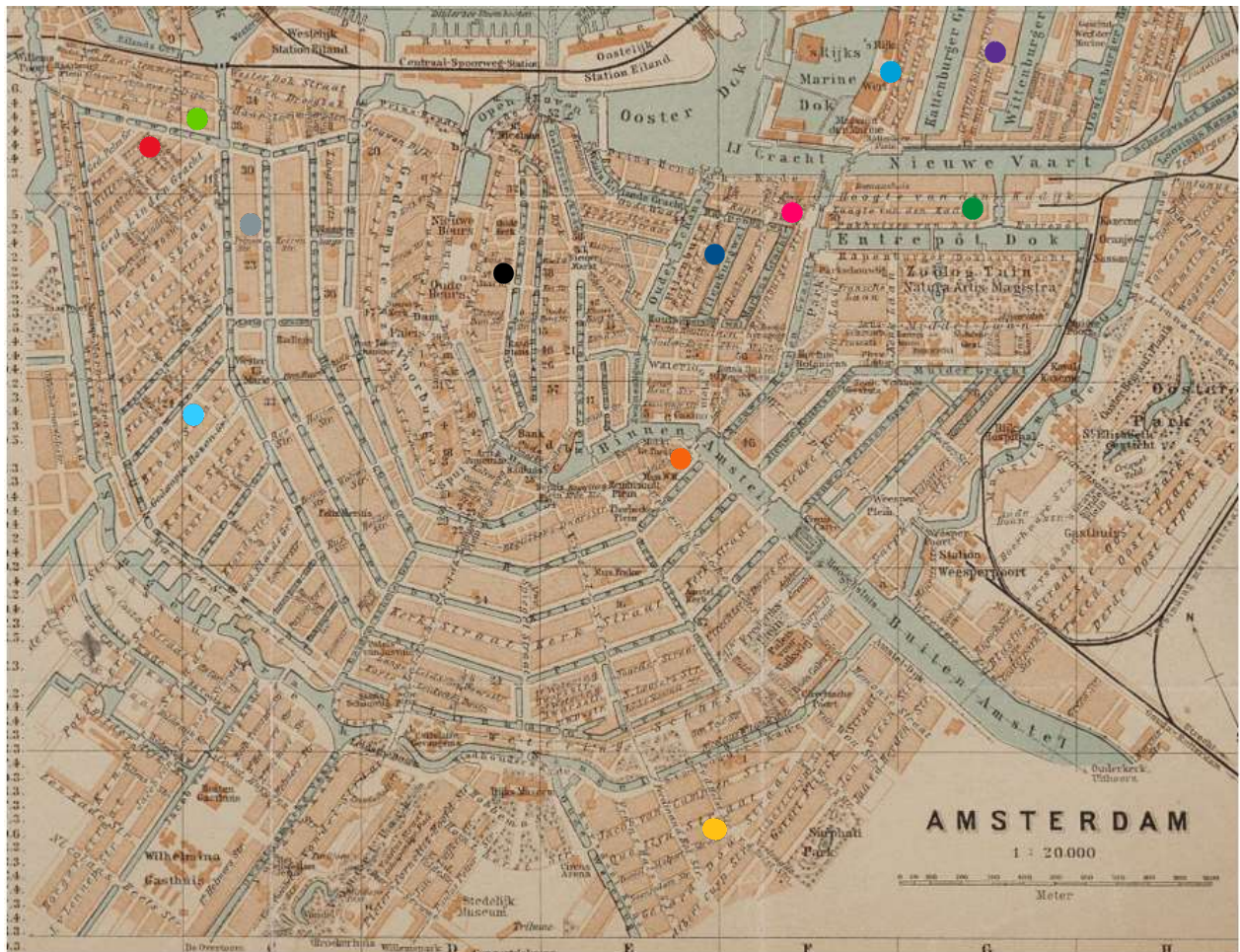
Tot slot.

Tussen 1797 en 1913 hebben de twee generaties Jutte, Jan en Maria, hun sporen achtergelaten en doorgegeven. Twee mensen die model kunnen staan voor de vele eenvoudige en arme mensen uit die tijd. Maar hun verhaal is ook een getuigenis van de veerkracht en het doorzettingsvermogen van de negentiende-eeuwse arbeidersklasse in Nederland.

Jans en Maria's sporen hebben kunnen leiden tot dit verhaal over hen en een gedeelte van onze (familie)geschiedenis. Mooi dat we nu bijvoorbeeld hun Amsterdamse spoor door de stad en tijd letterlijk te voet kunnen volgen.

Hulsberg, oktober 2024 - februari 2025. Ron de Ruijter

Waar woonden Jan, Catharina en Maria o.a. in Amsterdam?

Afb. 23. Kaart Amsterdam ca 1895. Geograph. Anst. Von Wagner & Debetz. Bron: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Lichtgroen: Vinkenstraat (Catharina 1830).

Paars: Grote Wittenburgerstraat (Maria 1832).

Roze: Foeliedwardsstraat met Kerkgang en Nauwegang (Maria 1832, Catharina-Maria 18??-1857).

Blauw: Grote Kattenburgerstraat (Jan en Catharina 1833).

Rood: Goudsbloemgracht (nu Willemstraat) met Lobbetjesgang (Jan en Catharina met kinderen 1846).

Oranje: Amstel (Maria als dienstbode 1857/1860).

Donkerblauw: Uilenburgerstraat (Maria bij haar zus 1861).

Zwart: Oudezijds Voorburgwal (Maria als dienstbode 1861).

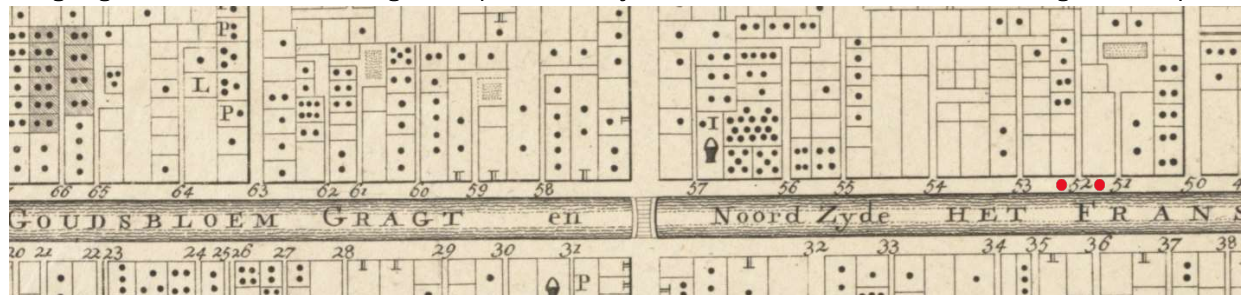
Grijs: Keizersgracht (Maria als dienstbode 1864).

Donkergroen: Hoogte Kadijk (Jan de Ruijter en Maria 1864).

Lichtblauw: Bloemstraat (Jan de Ruijter en Maria met kinderen 1867).

Geel: Eerste van der Hellstraat (Jan de Ruijter en Maria 1893).

De gangen in de Goudsbloemgracht (de noordzijde werd ook wel het Franse Padt genoemd).

Afb. 24. Uitsnede kaart van Burgerwijk 51, ca. 1780. Nummers zijn de ingangen van de gangen. Rechthoekjes zijn huizen. Stippen zijn kamerwoningen. Nr. 52 is de ingang van de Lobbetjesgang waar Jan stierf. Bron: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

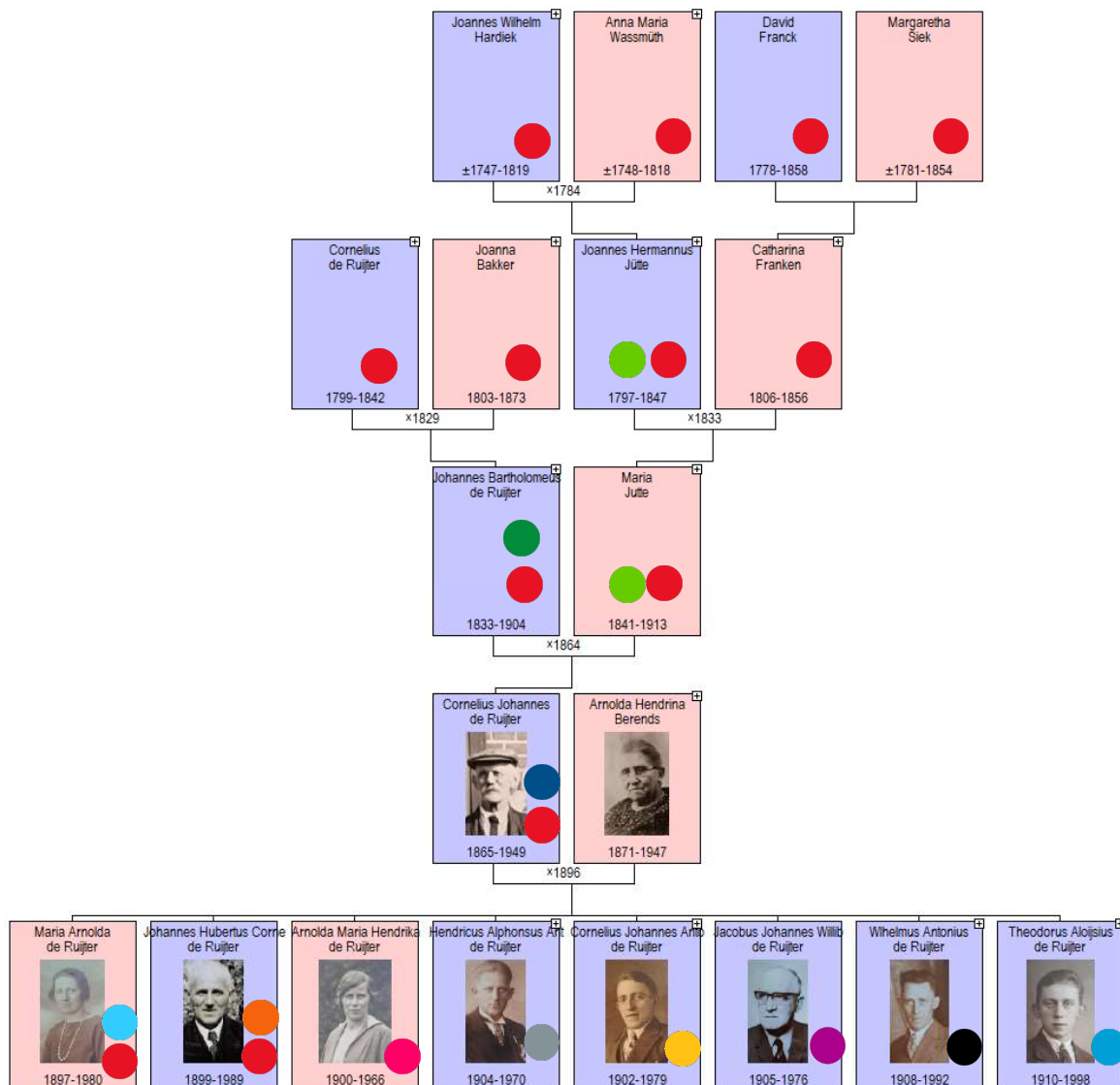
Geraadpleegde Literatuur:

- Een kleine geschiedenis van Amsterdam. Geert Mak 2005.
- Koninkrijk vol sloppen. Auke van der Woud 2010.
- <https://sjefjetten.nl> Genealogische homepage Sjef Jetten.
- <https://familienforschung-tecklenburger-land.de> Neuenkirchen im Hülsen. v 27-1-2025.
- <https://www.neuenkirchen-os.de> Portrait der Gemeinde Neuenkirchen v 2024.
- Een saamhorig paradijs. De Groene Amsterdammer 9 november 2011.
- Broek, Thuil en 't Weegje-Wikipedia v 5-1-2025.
- <https://dijk.dorpsvereniging.nl/2-monumenten/krayenhoff/post-7-halfweg/> v 8 januari 2025.
- www.historischwieringen.nl
- De sloppen en gangen van Amsterdam v 30-12-2024.
- Alfabetische Lijst van Gangen in Amsterdam. Willem Blok, Haarlem 2012.
- Goudsbloemgracht Amsterdam. Stadsarchief Amsterdam 23-4-2019.
- Willemstraat Amsterdam-Wikipedia v januari 2025.
- De Foeliedwarsstraat. Ons Amsterdam 12-2-2017.
- <https://www.nazatendevries.nl> Het leven van een dienstbode rond 1900.
- <https://www.amsterdam.nl> De dienstmeisjes van Amsterdam 2 juni 2021.
- Toelichting omnummering Amsterdam. Stadsarchief Amsterdam.
- <https://www.delpher.nl> Delpher: kranten, boeken & tijdschriften

Stukje stamboom.

Vanaf Johannes Wilhelm Hardiek tot de zussen en broers “De Ruijter” die rond 1900 geboren zijn, waaronder mijn grootvader.

Opgesteld met GensDataPro (c)

Bolletjeskleuren:

Lichtgroen: Jan en Maria: de hoofdpersonen in dit verhaal.

Rood: mensen genoemd in dit verhaal.

Geel: mijn grootvader.

Donkergroen: Johannes Bartholomeus de Ruijter, roepnaam Jan.

Donkerblauw: Cornelius Johannes de Ruijter, Roepnaam Nelis.

Lichtblauw: Maria Arnolda de Ruijter, tante Marie, oudste kleindochter van Maria.

Oranje: Johannes Hubertus Cornelius de Ruijter, Jan de Ruijter, het broertje van (tante) Marie.

Roze: Arnolda Maria Hendrika de Ruijter, roepnaam Nolda.

Hendricus Alphonsus Antonius de Ruijter, roepnaam Henk.

Jacobus Johannes Wilibrordus de Ruijter, roepnaam Jaap.

Wilhelmus Antonius de Ruijter, roepnaam Wim.

Theodorus Aloisius de Ruijter, roepnaam Theo.

Noten:

ⁱ Jan heeft als officiële voornamen Johannes Bartholomeus.

ⁱⁱ Nelis heet Cornelius Johannes de Ruijter volgens zijn officiële namen.

ⁱⁱⁱ Je leest vaker termen als bet-bet-overgrootvader. Dat is onjuist. De juiste benamingen zijn: Vader-grootvader-overgrootvader-betovergrootvader-oudvader (Jan dus van mij)-oudgrootvader-oudovergrootvader enz. Je oudvader is dus de vijfde generatie voor jou.

^{iv} Margaretha's achternaam staat in aktes ook als Schicker, Schick en Schik.

^v In Neuenkirchen im Hülsen is hij gedoopt als Hermann Henrich.

^{vi} De Batterij is tegenwoordig volledig verdwenen.

^{vii} Jans vader, Cornelius de Ruijter is al in 1842 overleden.

^{viii} Dit rijtje huizen is in 2011 volledig gerenoveerd en staat er nu nog.

^{ix} Nieuwer Amstel heet tegenwoordig Amstelveen. Gedeeltelijk is het geannexeerd door Amsterdam.

^x Bron: Kadastrale kaart.com